

Kulturní, politické a společenské otázky rezonující v Řecku 2. poloviny 19. století:

1. Velká myšlenka: politická ideologie, jejímž cílem bylo obnovit řecký stát v rozloze Byzance z doby vrcholného středověku (zejména Konstantinopol a území při pobřeží Malé Asie)
2. Kontinuita řecké kultury od antiky po současnosti, vliv evropského filhelénství, komplikovaný vztah k byzantskému dědictví
3. Jazyková otázka: Měl by být spisovný novořecká jazyk archaizující (*katharevusa*), nebo blíže soudobému hovorovému jazyku (*dimotiki*)

Všechny se odrážejí v díle dnešního autora, který časově spadá do období největšího rozkvětu romantismu v Řecku, ale v mnohé předběhl svou dobu až o desítky let.

Emmanouil Roidis

(1836–1904)

- literární kritik, novinář
- „jazyková otázka“: teoreticky příznivec hovorového jazyka (*dimotiki*), ale svá díla psal v jazyce archaizujícím (*katharevusa*)
- jeho vlastní literární tvorbu nejsilněji charakterizuje záliba v satíře
- povídky (většinou situované na jeho rodný ostrov Skyros)
- jediný román *Papežka Jana*

Papežka Jana, 1866

- děj zasazen do 9. století, legenda o ženě na papežském trůně
- Roidis dílo vydává za výsledek pečlivého bádání, nazývá je „středověká studie“ nebo „narativní encyklopedie středověku“, opatřil je poznámkovým aparátem, ale vědecká povaha je součástí fikce
- ve skutečnosti jde o parodii romantického románu (po vzoru Waltera Scotta), který v té době ovládl řeckou literaturu a ostrou satiru na pravoslavnou církev, zejména na její sepjetí se stáem – za toto dílo byl také z církve vyobcován
- extrémně archaizující jazyk (v současné době se vydává v „překladu“ do standardní novořečtiny)
- v době, kdy literatura z velké části sloužila národním potřebám (podpora práva na sebeurčení, národní hrdosti), Roidisův román byl přijat z rozpaky
- dnes jedno z nejživotnějších děl řecké prózy, nejen 19. století, ale i pozdější, překládáno a obdivováno v zahraničí

Přečtěte si ukázky v čítance:

První je z počátku románu a pojednává o Janině narození a původu, je plná parodických narážek na hagiografii (srovnejte s naším výkladem o byzantské hagiografii a *Životu svatého Antonína*)

Druhá ukázka satirizuje mnichy a jejich pokrytectví (povšimněte si bohatých literárních odkazů, a také obracení se vypravěče na čtenáře: to je silným charakteristickým rysem románu).

Poslední ukázka je jedinou pasáží situovaného na řecké území: Jana a Frumentios přijíždějí do Atén roku 843, právě když se slaví obnovení kultu ikon: všimněte si opět satirizace mnichů a také důrazu na kontrast mezi antikou a středověkem (satira filhelénského hnutí?)

„Through his ‚medieval study‘ with its concerns and interest seemingly foreign to those of contemporary Greeks, he was able to reveal the reality of the Greece of his day which was as ‚Byzantine‘ as it had ever been. ... Roidis's Byzantium was no ‚connecting link‘ but rather a clinging ‚barnacle‘“

Byzantoložka Ruth Macrides o Roidisově románu

(‚As Byzantine then as i tis today‘: Pope Joan and Roidis’s Greece, in: Magdalino P. – Ricks D., *Byzantium and the Modern Greek Identity*, London – New York Routledge 1998.)

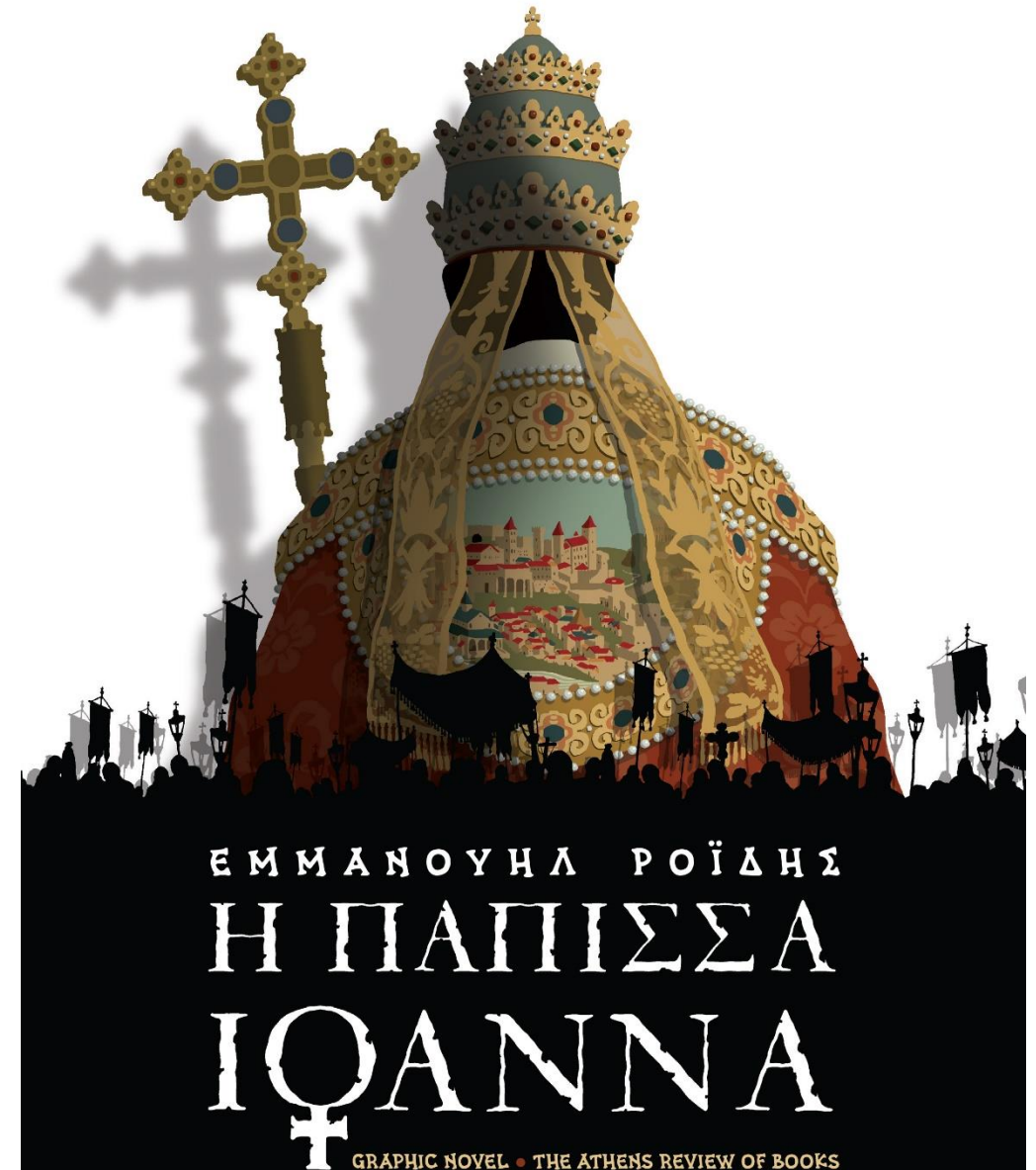
Můžete se také podívat na trailer k divadelní inscenaci románu:

<https://www.youtube.com/watch?v=PkHvDSo3hew>

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ukázka z nedávno vydaného
komiksového zpracování románu

(Em. Roidis / D. Chantzoypoulos, *I Papissa Ioanna*
Graphic Novel, Athens Review of Books 2018.)

Η ΔΕ ΜΗΤΗΡ ΑΥΤΗΣ ΕΚΑΛΕΙΤΟ ΓΙΟΥΘΑ,
 ΗΤΟ ΞΑΝΘΗ ΚΑΙ ΕΒΟΣΚΕ ΤΑΣ ΧΗΝΑΣ ΣΑΞΩΝΟΣ ΒΑΡΟΝΟΥ.

ΟΥΤΟΣ ΚΑΤΑΒΑΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ, ΙΝΑ ΕΚΛΕΞΗ ΤΗΝ ΠΛΑΧΥΤΕΡΑΝ,
 ΟΡΕΧΘΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΜΕΝΙΔΟΣ, ΗΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΟΡΝΙΘΩΝΟΣ ΜΕΤΕΦΕΡΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΙΤΩΝΑ.

ΒΑΡΥΝΘΕΙΣ ΑΥΤΗΝ ΜΕΤ' ΟΛΙΓΟΝ ΤΗΝ ΕΔΩΚΕΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΝΟΧΟΟΝ,
 Ο ΟΙΝΟΧΟΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΓΕΙΡΟΝ ΚΑΙ ΟΥΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΥΤΡΟΚΟΡΟΝ.

Ο ΗΛΙΟΣ ΑΝΕΤΕΛΛΕΝ ΟΠΙΣΘΕΝ ΤΟΥ ΥΜΗΤΤΟΥ ΣΤΙΛΠΝΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΦΕΛΟΣ
 ΩΣ Ο ΦΡΙΜΑΣΙΑΣ ΤΑ ΜΗΛΑ ΤΗΣ ΕΔΕΜ, ΟΤΕ ΕΙΣΗΛΘΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΠΛΗΘΗ ΣΥΝΕΡΡΕΟΝ ΠΑΝΤΑΧΘΕΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΙΝΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΩΣΙ
 ΤΗΝ «ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ» ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

ΥΠΟ ΤΟΥΤΩΝ ΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΕΙΣΗΛΘΟΝ ΟΙ ΔΥΟ ΟΔΟΠΟΡΟΙ ΕΙΣ ΤΟ ΘΗΣΙΕΙΟΝ,
 ΟΠΕΡ ΗΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΑΦΙΕΡΜΕΝΗ ΤΩ ΑΓΙΩ ΓΕΩΡΓΙΩ.
 ΚΑΤ' ΕΚΕΙΝΗΝ ΤΗΝ ΠΡΩΙΑΝ ΕΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΝΙΚΗΤΑΣ,
 ΣΤΙΛΩΝ ΩΣ ΝΕΟΚΟΠΟΝ ΦΛΩΡΙΟΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΧΡΥΣΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΝ.

ΥΠΟ ΑΔΙΗΓΗΤΟΥ
ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗ ΧΑΡΑΣ
ΕΙΣΤΡΕΦΕΝ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΑ ΒΛΕΜΜΑΤΑ
ΕΠΙ ΤΟ ΓΟΝΥΠΕΤΕΣ ΕΚΕΙΝΟ ΠΛΗΘΟΣ.

ΕΙΤΑ ΔΕ ΑΝΥΨΘΙΣΑΣ
ΕΙΣ ΟΥΡΑΝΟΝ
ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ
«ΛΙΟΒΑ, ΛΙΟΒΑ»,
ΑΝΕΚΡΑΞΕΝ,
«ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!».

IOANNES VIII PP ROMANVS

ΤΗΝ ΕΠΙΟΥΣΙΑ ΠΑΝΤΕΣ ΑΠΟ ΠΡΙΑΙΣ
ΜΕΛΑΣ ΕΙΣ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΙΣ
ΕΝΩ ΟΙ ΑΥΛΙΟΙ ΣΥΝΘΡΟΥΚΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΤΟΑΣ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ,
Η ΙΩΑΝΝΑ ΜΕΤΑ ΔΑΚΡΥΩΣ
ΑΠΕΝΑΙΡΕΤΑ ΤΟΝ ΕΡΑΣΤΗΝ ΤΗΣ
ΤΑ ΚΑΤΙΟΝ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΟΡΕΣ
ΕΞΤΡΑΤΟΒΕΒΟΥΜΕΝΑ ΠΛΗΘΗ
ΕΚΡΟΤΟΥΝ ΑΝΥΣΘΟΜΟΝΕΣ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ.

ΩΤΕ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΗΝ ΔΙΣΤΕΡΑ ΕΝΕΦΑΝΙΣΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΔΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ,
ΔΙΣΜΥΡΙΟΙ ΚΑΙ ΕΞΕΚΕΚΑ ΡΟΜΑΙΟΙ ΝΕΑΝ ΗΩΝ ΠΑΡΑΥΕΤΑΤΗΜΕΚΟΙ ΕΝ ΑΠΛΑΝΙΑ,
ΠΛΕΥΣΑΝΤΟΙ ΔΕ ΤΟΥ ΠΑΠΑ, Ο ΑΚΑΤΑΜΕΤΡΗΤΟΣ ΕΚΕΙΝΟΣ ΑΝΟΡΘΩΠΙΝΟΣ ΟΥΣ
ΚΡΗΣΙΣ ΗΑ ΕΚΤΥΠΙΣΤΕ ΒΡΑΧΕΣ ΤΑΣ ΠΑΙΔΟΦΟΡΟΥΣ ΣΤΕΙΡΑΣ ΤΟΥ
ΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΑΝΝΟΥ.

ΑΛΛΗ ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΕΥΑΛΛΕΝ ΥΜΑΟΥΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΕΤΡΟΝ.